

Ulikhet i norsk virkelighet

Sigmund Grønmo, Ann Nilsen, Karen Christensen, red.

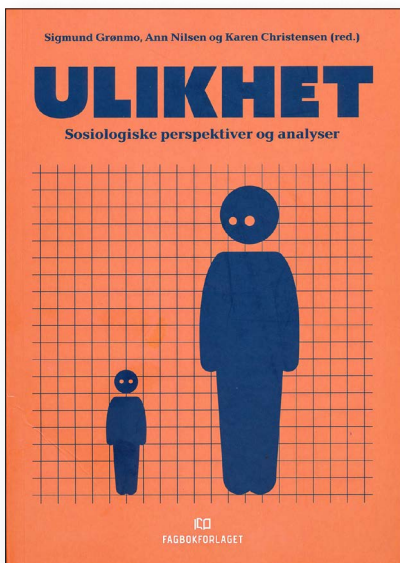
Ulikhet – sosiologiske perspektiver og analyser

Bergen: Fagbokforlaget 2021

388 s.

ISBN 978-82-450-3476-9

Michael 2022; 19: 72–4.

I sosiologimiljøet i Bergen har man hatt ulikhet i samfunnet som et hovedtema for sin forskning gjennom mange tiår. Denne boka er en antologi, i hovedsak basert på forfatternes egen forskning om ulikhet i dagens Norge.

Boka er redigert av sosiologiprofessorene Sigmund Grønmo (f. 1947), Ann Nilsen (f. 1955) og Karen Christensen (f. 1959) ved Universitetet i Bergen. Redaktørene har selv skrevet en omfattende historisk og teoretisk innledning. Den drøfter blant annet hva ulikhet egentlig er og andre grunnleggende spørsmål.

Vi regner Norge som et egalitært samfunn, bygd på prinsippene fra den franske revolusjon om frihet, likhet og brorskap – brorskap forstått som samhandling til felles beste. Dette er høye idealer, men ambisjonene om å nå dem må balanse-

ses, hvis de ikke skal komme for mye i motstrid med hverandre. *Ulikhet*, systematiske skjevfordelinger, blir ofte drøftet i lys av verdier som rettferdighet, effektivitet og frihet, og ulikhet er av de fleste regnet som uønsket. Men ulikhet er ikke alltid urettferdig. Likhet er ikke alltid effektivt og kan

kollidere med idealet om frihet. Full frihet til å gjøre som man vil, slik at *markedets usynlige hånd* får virke uhemmet, slik Adam Smith (1723–90) mente, kan nok være resultateffektivt, men støter ofte mot både likhet og hensyn til felles beste.

Derfor er det mange innfallsvinkler til ulikhetsproblematikken. Ettersom avgjørelser på forskjellige nivåer gjerne skjer på et grunnlag der både kunnskaper, verdier og meninger veier tungt, er det duket for forskjellige sosiologiske tolkninger av kunnskapene om verden rundt oss. Ulike verdinormer kommer inn, og da er man straks over i politiske meninger. Slike skjær i sjøen er godt framstilt i boka. Det velstrukturerte innledningskapitlet er meget leseverdig og tjener som en slags bruksanvisning til de følgende kapitlene og gjør dem derfor enda mer interessante.

Her er oppdatert kunnskap, basert på egen forskning, fra en rekke samfunnsområder. Odd Gåsdaal tar opp økonomisk ulikhet i Norge, Hans-Tore Hansen skriver om fattigdom, Trygve Gulbrandsen drøfter elitebegrepet, Knud Knudsen utdanning og ulikhet, Ann Nilsen behandler klasse, kjønn og sosial mobilitet, fulgt av Bente Rasmussen med det nær beslektede temaet kjønn og ulikhet.

Karen Christensen og Kari Wærness skriver om alderdom og ulikhet, et tema som får økende aktualitet ettersom den eldre delen av befolkningen både blir større og mer aktiv enn tidligere. Enker er for eksempel en økende gruppe.

Lise Widding Isaksen og Mariya Bikova har sett på omsorgspraksiser og ulikhet i forbindelse med au pair-ordninger, et tema som også har dukket opp i internasjonal demografisk litteratur i det siste. Liv Johanne Syltevik skriver om familie og ulikhet. Familiebegrepet har gjennom de siste generasjonene vært gjennom større endringer enn vi kanskje tenker på til daglig.

Trond Løyning behandler sosiale nettverk og ulikhet, og Ivar Eimhjellen frivillighetssektoren i relasjon til sosial klasse og ulikhet. Jon Rogstad har et kapittel om innvandrere og ulikhet, og Vegard Jarness skriver om kulturell ulikhet og klasse.

Selv leste jeg denne boka med stor interesse og begeistring ut fra mitt virke som universitetslærer innenfor medisinsk historie og samfunnsmedisin gjennom et langt liv. For eksempel i 1970-årene ga den medisinske studieplanen, i hvert fall i Oslo, større plass til å gå mer i dybden med teoretisk stoff. Og det gjorde vi. I medisinhistorieundervisningen inngikk emner som er omtalt i denne boka, og det var seminarer med nærlesing av noen av de originaltekstene som også er nevnt i *Ulikhet*. Jeg tror studentene hadde glede og nytte av det.

Men den gang hadde vi ikke noen slik bok, blant annet fordi norsk sosiologi ikke var kommet så langt. Denne nye boka gis herved en uforbeholden anbefaling som støttelitteratur til undervisningen i samfunnsmedisin ved de medisinske fakultetene i Norge.

Øivind Larsen
oivind.larsen@medisin.uio.no

Øivind Larsen er professor emeritus i medisinsk historie ved Universitetet i Oslo og redaktør av Michael.